

הרצאה

בתקופת המלחמה יצאתי עם פנייה לממשלת ישראל להתחשב במצב ההומניטרי בתחום התזונה בעזה, וקראתי למדינת ישראל לקחת אחריות על מה שקורה שמה. אני מדבר כבר על [חודש] מרץ 2024. כמובן שהפנייה שלי כנציג רשמי של מדינת ישראל זכתה להמון כותרות בעולם, בישראל וגם בהאג. היה לזה הד וזומנתי מיד למשרד הרווחה וננזפתי באופן מאד קשה כולל איומים גם להעמיד אותי לדין משום שהשתמשתי במשאבים ממשלתיים ובמעמדי הרשמי לקדם מטרות פוליטיות וכול', למרות שבאמת אין לזה שום משמעות. פשוט, הממשלה ניסתה להשתיק את הקולות האלה. הייתה שאלה מאוד קשה בין החוקרים לבין עצמם אם באמת יש מצב הומניטרי קשה ומשברי בעזה. חלקם הלכו לכיוון של להגיד כמה באמת משאיות נכנסות, להכפיל במספר הקלוריות לכל אחת מהן, ולחלק למספר התושבים. מתוך כך הם הגיעו למסקנה שיש מספיק תזונה בעזה. אחרים אמרו שזה לא ממש ככה. הנתונים האחרונים שיש לנו הם מאד מאד קשים. אני לא ארחיב כי אני ראיתי שנחשפתם אליהם. אולי אגיד כמה מילים. אנחנו יודעים על-פי הדוחות של האו"ם מיוני 2025 שהמצב מאד קשה ושבעצם כל האקוסיסטם של התזונה, של המזון בעזה נהרס למעשה. אנחנו מדברים על מיליון בני אדם שמתמודדים עם רמות חירום של ביטחון תזונתי, זה שלב 4 במדד ה-IPC, The Integrated Food Security Phase Classification. קרוב ל-100,000 אנשים במצב הרעבה, שזה שלב 5 לפי IPC. לפי הדו"ח 83% מהשטחים החקלאיים, 83% מהבארות, 71% מהחממות ניזוקו. פחות מ-5% מהשטחים החקלאיים של עזה זמינים לעיבוד היום (מקור: Food and Agriculture Organization, FAO, נכון לאפריל 2025). 72% מצי הדיג הושמד (מקור: מגזר בטחון תזונתי, נכון לדצמבר 2024). התשתית הכלכלית והחקלאית [כבר] לפני המלחמה הייתה במצב מאד קשה. כדאי להסביר שלפני המלחמה כ-50% מהאוכלוסייה של עזה הייתה בחוסר ביטחון תזונתי. זה לא שישראל נכנסה והמצב הקיים היה נפלא.

אני רוצה בדקות המעטות שנשארו להראות את הנתונים:

- למעלה מ-92% מהילדים בגילאי 6-23 חודשים, וכן נשים הרות ומניקות, אינם מקבלים את הדרישות התזונתיות שלהם בשל היעדר גיוון תזונתי מינימלי (נכון לפברואר 2025).
- 290,000 ילדים מתחת לגיל 5 ו-150,000 נשים הרות ומניקות נזקקים לתוספי תזונה ולמיקרו-נוטריאנטים.
- כ-17,000 נשים הרות ומניקות צפויות להזדקק לטיפול בתת-תזונה חריפה בין אפריל 2025 למרץ 2026 (מקור: דו"ח מיוחד של IPC על רצועת עזה, 12 במאי 2025).
- כ-71,000 מקרים של תת-תזונה חריפה בקרב ילדים בגילאי 6 עד 59 חודשים, כולל 14,100 מקרים חמורים, צפויים להתרחש בין אפריל 2025 למרץ 2026 (מקור: דו"ח מיוחד של IPC על רצועת עזה, 12 במאי 2025).
- 100% מהאוכלוסייה שנבדקה (2.1 מיליון איש) צפויה להתמודד עם רמות גבוהות של אי-בטחון תזונתי חמור, המסווג לפי שלב 3 ומעלה של סולם IPC.
- מיליון בני אדם מתמודדים עם רמת חירום של אי-בטחון תזונתי, שלב 4 לפי IPC.
- 100,000 בני אדם מתמודדים עם רמות קטסטרופליות של אי-בטחון תזונתי, שלב 5 לפי IPC.

אנחנו מדברים על נתונים מחפירים, קשים מאד. הפניה שלי בעברית ובאנגלית לממשלת ישראל בנושא של לקיחת אחריות על המצב ההומניטרי הייתה לפני שנה ו-4 חודשים. כבר אז ראיתי את המצב הקטסטרופלי.

המצב עכשיו הרבה יותר קשה. הנתונים שהצגתי הם על-פי הדוחות של האו"ם. בעצם כל האוכלוסייה בעזה היום תלויה ביכולת שלנו להתמודד עם המצב התזונתי שלה. כמו שאתם רואים הנתונים מחפירים. הם קשים ביותר. אנחנו מדברים על אסון בסדר גודל שקשה לתיאור. אין שום אפשרות אחרת מאשר פתרון מדיני נרחב של הפסקת המלחמה. אני אגיד גם למה. המרכיבים של בטחון תזונתי הם זמינות של מזון, והזמינות היא מאד מאד נמוכה. הנגישות של אנשים מבחינה כלכלית היא היום אפסית. כשאני מדבר על זמינות כל פעם שיש רלוקיישן, תזונה של אוכלוסיות, אנחנו יודעים שבשביל להגיע למזון אנשים צריכים ללכת קילומטרים על קילומטרים, ולא כל אחד יכול לעשות את זה. לכן הנגישות והזמינות הן מאד נמוכות. השימוש: וגם אם יש להם מזון, השאלה היא איך הם מבשלים ומשמרים אותו ללא קירור, ללא חשמל, ללא היגיינה בסיסית וללא מים לבישול. אף אחד לא יודע אם מחר יוכל לקיים את עצמו. הקיימות, ה-sustainability: הרוסה לגמרי. והאייגנסי: האם אנשים יכולים באמת להיות חלק מהתהליך? האם הם יכולים ללכת ולהביא מזון? האם יש תחושה שהם יכולים להשפיע על המזון שלהם? הכל ברמות מאד מאד נמוכות. לכן אין שום פתרון אחר מאשר הפסקת המלחמה, הקמה של הסדר שהוא רב תחומי, שהוא רב ממדי, שהוא בינלאומי, שמבוסס על תפיסות של קיימות. אני רק רוצה לציין את המאמר שיצא לפני כמה ימים של אליוט ברי של דורית ניצן ומרטין קוסמן (Berry, E. M., Nitzan, D., & Kussmann, M. (2025). Providing food security in Gaza for the "day after". *Israel Journal of Health Policy Research*, 14(1), Article 34. <https://doi.org/10.1186/s13584-025-00700-9>) שמדבר על העקרונות של השיקום התזונתי של עזה. אבל אין שום דרך אחרת מאשר להפסיק את המלחמה עכשיו ולחפש הסדר מידי שיביא את האוכלוסייה הזאת לאיזשהו מצב של פוסט-וור (post war). אולי נקודה אחת: אחת מההשפעות הכי קשות של הרעבה זו טראומה הקולקטיבית הרב-ממדית והרב-דורית. ואם אנחנו מדברים על ניצחון, ממשלת ישראל מדברת על ניצחון מוחלט, אז אין שום סיבה לחשוב שגם אם נסיים עכשיו זה יהיה הסוף. דורות על דורות נוספים של אנשים יזכרו את מה שקורה עכשיו. ואנחנו צריכים באמת לחשוב שאם אנחנו רוצים לחיות לצד העם הפלסטיני אנחנו צריכים לסיים את הקונפליקט הזה עכשיו ולהגיע להסדר שיאפשר את ההקמה של מנגנון שייתן באמת מענה לשני מיליון איש שחיים שמה.